

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
ŠUMARSKI FAKULTET

SVEUČILIŠNA ŠUMARSKA
NASTAVA U HRVATSKOJ
1898-1998.

Knjiga prva

Zagreb, 1998.

SVEUČILIŠNA ŠUMARSKA NASTAVA
U HRVATSKOJ
1898 – 1998.

I.

ŠUMARSKA NASTAVA 1860 – 1898.
NA KRALJEVSKOME
GOSPODARSKOM I ŠUMARSKOM
UČILIŠTU U KRIŽEVCIMA

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
ŠUMARSKI FAKULTET
Zagreb, 1998.

Izdavač
SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
ŠUMARSKI FAKULTET

Za izdavača
dr. sc. JOSO VUKELIĆ, red. prof.

Izdavački savjet
dr. sc. SLAVKO MATIĆ, red. prof.
dr. sc. ŠIME MEŠTROVIĆ, red. prof.
dr. sc. JOSO VUKELIĆ, red. prof.
dr. sc. BORIS LJULJKA, red. prof.
dr. sc. MLADEN FIGURIĆ, red. prof.
dr. sc. IVICA GRBAC, izv. prof.

Glavni urednik
dr. sc. ŠIME MEŠTROVIĆ, red. prof.

Tehnički urednik
dr. sc. DUBRAVKO HORVAT, doc.

Recenzija
dr. sc. SLAVKO MATIĆ, red. prof.
dr. sc. JOSO GRAČAN, znan. savj.

Lektorica
ZLATA BABIĆ, prof.

Slog i prijelom
dr. sc. DUBRAVKO HORVAT, doc.
DENONA d.o.o., Zagreb

Tisak
TARGA, d.o.o. Zagreb

Naklada
2 000 primjeraka

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb

UDK 371.3: 674] (497.5)

SVEUČILIŠNA šumarska nastava u
Hrvatskoj : 1898 - 1998. - Zagreb :
Šumarski fakultet Sveučilišta, 1998- . -
sv. ; 24 cm

ISBN 953 - 6307 - 29 - 4 (cjelina)

1: Šumarska nastava 1860 - 1898. na
Kraljevskome gospodarskom i šumarskom
učilištu u Križevcima / [glavni urednik
Šime Meštrović]. - 1998. - 194 str. :
ilustr.

Bibliografija : str. 188-194

ISBN 953 - 6307 - 36 - 7

981125075

SADRŽAJ

PREDGOVOR	1
UVOD.....	3
ŠUMARSTVO U HRVATSKOJ OD DAVNIH VREMENA DO KRAJA XIX. STOLJEĆA.....	6
Prvi najvažniji pisani dokumenti o hrvatskom šumarstvu	8
Zakoni o šumama iz 1852. i 1894. godine.....	15
Šume u Hrvatskoj u XIX. stoljeću.....	17
POTICAJNO DJELOVANJE ŠUMARSKIH STRUČNJAKA NA OSNIVANJU ŠKOLSKOGA ZAVODA	24
Pismo Franje Šporera.....	24
Pravila o radu zavoda.....	25
Aktivnosti koje su prethodile osnivanju Gospodarsko- -šumarskog učilišta u Križevcima	31
Ponuda križevačkoga gradskog poglavarstva banu Josipu Jelačiću.....	33
Prijedlog o osnivanju Gospodarsko-šumarskog učilišta za Hrvatsku i Slavoniju u gradu Križevcu	36
IZGRADNJA I OTVARANJE UČILIŠTA	42
Govor ravnatelja Dragutina Lambla.....	45
Neposredna pomoć pojedinaca i zajednica	49
Građevine i okoliš kao arhitektonska cjelina učilišta u Križevcima.....	52
RAD UČILIŠTA OD 1860. DO 1877. GODINE.....	54
Prva pravila o uređenju učilišta.....	56
Prva programska osnova	63
DRUGO RAZDOBLJE UČILIŠTA OD 1877. DO 1894. GODINE	69
Preustrojstvo učilišta.....	70
Popis učiteljskoga osoblja 1877/78. godine.....	73
Programska osnova	77
Zavodske zbirke.....	83
Zavodska šuma	90
Pravilnik o završnom ispitu	92
Prvi završni ispit.....	99
Propisi o pravilima ponašanja.....	100
Dokumenti o završetku strukovnih nauka, privremenom postavljanju i strukovnom ispitu.....	103
RASPRAVA O REORGANIZACIJI UČILIŠTA.....	107
Rasprava G. A. Vichodila.....	109
Rasprava F. Kesterčaneka	112

REORGANIZACIJA UČILIŠTA 1894. GODINE	113
Zakon o preustrojtstvu učilišta	113
Načela ustrojstva učilišta	116
Programska osnova	121
Popis osoblja	131
POPIS ŠUMARA OD 1860. DO 1898. GODINE.....	135
Popis slušatelja (abecednim redom)	135
Popis apsolenata	147
PROFESORI, DOCENTI, UČITELJI I ČINOVNICI ŠUMARSKOGA ODJELA 1860-1898.	157
DOPRINOS ŠUMARSKIH STRUČNJAKA UČILIŠTA U KRIŽEVCIMA RAZVOJU HRVATSKOG ŠUMARSTVA.....	172
PRESTANAK RADA ŠUMARSKOG ODJELA NA KRALJEVSKOME GOSPODARSKOM I ŠUMARSKOM UČILIŠTU U KRIŽEVCIMA.....	183
Daljnji razvoj Gospodarskog učilišta u Križevcima.....	185
LITERATURA	188

PREDGOVOR

Poštovani čitatelji,

Monografija *Šumarska nastava 1860 - 1898. na Kraljevskome gospodarskom i šumarskom učilištu u Križevcima* prva je od četiri djela tiskana u povodu obilježavanja 100. obljetnice sveučilišne šumarske nastave u Hrvatskoj. U njoj je urednik, istaknuti i ugledni šumski stručnjak i sveučilišni profesor dr. Šime Meštrović sa suradnicima uspio prikupiti već pomalo arhivski materijal, stručno ga obraditi i prikazati u jedinstvenoj cjelini. Pri tome je osobito poštovao značenje šuma i šumarske struke u gospodarskom, kulturnom i svakom drugom smislu za Republiku Hrvatsku i njezino pučanstvo.

Hrvatska je dio stare sredozemne civilizacije koja se na ovim prostorima razvija više tisuća godina. Upravo su stoga u sredozemnim dijelovima Hrvatske najprije uočene posljedice smanjenja šumskog pokrova. To je ponukalo žitelje primorskih krajeva da u svojim prvim zakonskim odrednicama statuta gradova, počevši od XII. stoljeća, ozakone potrebu zaštite i čuvanja šuma. Od tih prvih zakonskih odredaba nastaju nove, sve obuhvatnije i strože. S vremenom su empirijske aktivnosti dovele do znanstvenih i organizirano usmjerenih mjera. Tako se u Hrvatskoj organizirana djelatnost gospodarenja šumama pojavljuje prije 230 godina prvom zakonskom uredbom o šumama na hrvatskom jeziku. Osnivaju se prve samostalne teritorijalne šumarske ustanove - Šumarija Krasno na Velebitu i druge. Društvena zbivanja i gospodarske potrebe djeluju na razvoj struke. Šumarski se stručnjaci školuju u šumarskim školama na europskim učilištima i svoja znanja i iskustva primijenjuju na razvoj struke u svojoj zemlji. Svoje pravo rodoljublje stručnjaci iskazuju podizanjem staleškog ugleda te zajedno s poljoprivrednicima 1841. godine osnivaju Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo u sklopu kojega je 1846. osnovano Društvo šumarsko za Hrvatsku i Slavoniju. Stručnjaci okupljeni u Šumarskom društvu rade na donošenju Zakona o šumama 1852. godine, te na otvaranju šumarskog učilišta. Svi se naponi oživotvoruju 1860. godine, kada vlada u Beču donosi odluku o osnivanju Gospodarsko-šumarskog učilišta u Križevcima. Učilište se otvara 19. listopada 1860. godine čime su postavljeni temelji obrazovanja šumarskih stručnjaka u Hrvatskoj, na hrvatskom jeziku.

Šumari križevačkog učilišta zajedno, s Hrvatima iz europskih učilišta, ostvarili su zamišljeni razvoj obrazovanja šumarskih stručnjaka na višoj razini. Od Šumarskog odjela učilišta u Križevcima osnovana je 1898. godine Šumarska akademija pri Mudroslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

U knjizi *Šumarska nastava 1860 - 1898*, prikazan je nastanak učilišta te ono što se odnosi na šumarski smjer od osnutka učilišta do prestanka rada Šumarskog odjela. U godini proslave 100. obljetnice Šumarske akademije kao visokoškolske ustanove hvale je vrijedno podsjetiti i na učilište iz kojega je ta akademija izrasla.

Na Kraljevskome gospodarskom i šumarskom učilištu u Križevcima tijekom 38 godina (1860 - 1898) apsolviralo je 455 šumarskih stručnjaka. Oni su se svojim radom odužili svojoj domovini i njezinim šumama. Zahvaljujući ponajprije tim prvim stručnjacima, sačuvana je prirodna struktura naših šuma u gotovo normalnom stanju. Tako danas imamo oko 2 milijuna hektara šuma, s drvnom zalihom od 330 milijuna m³ i s godišnjim tečajnim volumnim prirastom od oko 9 milijuna m³, što nam uz pravilno gospodarenje tim samoobnovljivim prirodnim resursom, omogućuje korištenje oko 7 milijuna m³ u godini. Značajnije od samih brojki je to što je sačuvana prirodnost tih šuma i njihov biodiverzitet.

Knjiga *Šumarska nastava 1860 - 1898. na Kraljevskome gospodarskome i šumarskom učilištu u Križevcima* značajan je znanstveni i stručni doprinos spoznajama o razvoju obrazovanja šumarske struke. Ona će biti od velike koristi ne samo kao povjesna literatura, već i u obrazovanju šumarskih stručnjaka u srednjim i visokim školama.

I na kraju, zahvaljujem glavnom uredniku prof. dr. sc. Šimi Meštroviću i autorima teksta, tehničkom uredniku doc. dr. sc. Dubravku Horvatu, a osobito Javnom poduzeću Hrvatske šume p. o. Zagreb, te Ministarstvu znanosti i tehnologije Republike Hrvatske, koji su svojom financijskom potporom omogućili izradu i tiskanje ovoga vrlo vrijednog djela iz hrvatske šumarske literature.

Zagreb, listopad 1998.

Dekan Šumarskog fakulteta
prof. dr. sc. Joso Vukelić

UVOD

Čovjekov utjecaj na šumu pratio je razvoj čovječanstva, a odnos čovjeka prema šumi bio je sukladan njegovim postignućima u općem kulturnom i gospodarskom smislu. Čovjek je na svom razvojnem putu učio od prirode i svoje je spoznaje primjenjivao na prirodu općenito te na šumu posebice (Meštrović, 1987). Zajedništvo u odnosu čovjek – šuma tijekom dugog niza godina, negdje prije a negdje kasnije, imalo je za posljedicu poremećaj ravnoteže, i to na štetu šuma. To je navelo čovjeka da u prvim pisanim dokumentima govori u prilog zaštite šuma od vlastitih prevelikih intervencija u njoj, a kasnije o intervencijama u smislu njezine obnove na različite načine. U našim su krajevima posebice značajni zapisi o zaštiti šuma i njezinoj obnovi uvršteni u statute primorskih gradova (Nin, 1103; Korčula, 1214; Split, 1240; Dubrovnik, 1272. itd). U tom su se vremenu znanja prenosila ponajprije usmenom predajom, ali i pisanom riječju. Školstvo se počelo razvijati nakon više stoljeća. Zanimljivo je da se prvo naukovanje o šumarstvu spominje u svezi sa šumarskom školom iz 1646. godine u Blatu na Korčuli (Milković, 1996), dakle u vremenu kada su za Istru, Kvarner i Dalmaciju vrijedile zakonske odredbe Senata Venecije (1420 –1797. godine). Vijeće deseterice imenovalo je providura za drvo 1538. godine te izdalo naredbu da se u roku šest mjeseci izradi točan katastar šuma (Meštrović, 1992), a to znači da je na cijelom tom području uvedena šumarska služba.

S obzirom na sve veću nestašicu šuma, a posebno u blizini prometnih tokova (mora, plovnih putova, rijeka i dr.) te većih gradskih aglomeracija, kako u Europi tako i u naš, pojavljuju se i prve zakonske odredbe koje su se odnosile isključivo na šumu. Šumarska je služba na teritoriju hrvatske države na različite načine organizirana već početkom XVIII. stoljeća, a sredinom tog stoljeća osnivaju se i prve šumarije kao teritorijalne organizacije za gospodarenje šumama.

Cjelokupno usmjerenje, kako empirijskog i praktičkog rada u šumama i gospodarenja šumama, tako i ozakonjenje takvih aktivnosti i spoznaja, dovelo je do početka racionalnoga šumskoga gospodarenja i stvaranja šumarske znanosti (Androić, 1963).

Prve su škole bile privatne, a otvorene su u drugoj polovici XVIII. stoljeća u Češkoj, Austriji, Francuskoj i Njemačkoj. U Tharandtu, u Njemačkoj osnovana je 1786. godine prva šumarska škola, a u Šćavnici (Češka) od 1807. godine na rudarskoj školi, osnovanoj 1770, uči se i šumarstvo. Godine 1808. osnovano je državno šumarsko učilište u Mariabrunnu (Austrija), a 1824. otvorena je šumarska